

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Дарина Йорданова Стоименова *Нормативността в познавателния процес* за придобиване на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление

2.3 Философия /Теория на познанието/

от проф. д-р Тодор Петров Годоров

Представеният за рецензиране дисертационен труд на Дарина Йорданова Стоименова за придобиване на образователната и научна степен “доктор”, е с обем 157 страници и се състои от увод, две части, заключение и библиография. Библиографията съдържа 55 заглавия (18 на български и 37 на английски език).

От приложените заповеди е видно, че Дарина Стоименова е била зачислена на редовна докторантура към катедра “Философия” на СУ “Св. Климент Охридски”, считано от 01.02. 2012г. и е била отчислена предсрочно с право на защита, считано от 15.12. 2014г., което означава, че условията за явяване на защита на дисертацията ѝ пред научно жури са изпълнени.

Основният фокус на изследването е върху индивидуалния познавателен процес, който се случва между публичното знание, нормативността и индивидуалната среща на познавателния агент със света. Формулирани са две основни цели:

Първата има за задача да установи до каква степен е възможно да бъдат управлявани, а от там и нормативно формирани естествени функции на човешкото тяло като например насочване на вниманието, запаметяване и съхранение на спомените, различни сетивни преживявания, които да формират възприятие и т.н.

Втората цел е да се установи (в случай, че е възможно нормативното му формиране) какви промени настъпват в познавателния процес при успешното му нормиране.

Темата, в нейния широк смисъл определено има гносеологическа актуалност, доколкото се проблематизира възможността за разкриване на евентуален потенциал за нормативно влияние, чрез регулиране, насочване и ускоряване на познавателния процес, с оглед постигането на по-ефективни резултати при неговото използване в практическата човешка дейност.

Основните компоненти на познавателния процес, които са обект на изследване са възприятие, памет и внимание и интригата на изследването е прицелена в проучване влиянието на нормирането им върху крайния продукт – познанието. Анализът ползва навеждащи изводи, получени от предварително проучване, според които изходното

наивно допускане за познавателния процес като протичащ “от” света “към” агента и водещ до придобиване на познание за същия този свят, всъщност при експериментални наблюдения, по преценката на докторантката се оказва несъответстващо на действително случващото се.

Относно разгърнатото структурно изложение дисертантката показва добро познаване особеностите на изследвания проблем, навлязла е в спецификата на понятийния апарат и демонстрира свободно опериране с неговото съдържание. Осмислени са позициите на широк кръг авторови концепции, в това число и данните от редица експериментални изследвания.

Използвани са разнообразни методи на изследване като концептуален и херменевтичен анализ, индуктивен и абдуктивен метод, което способства за по-дълбочинно вникване в различните аспекти на проблема и спомага за достигане до нетривиални изводи и резултати.

Приносните моменти в дисертационния труд имат специфично и оригинално звучене. Те очертават нови полета на решения и изследователски търсения и допринасят за разширяване палитрата на осмисляне на познавателния процес, доколкото визират своеобразни преходи в него, граничещи с неочаквани процесуални обрати.

В този смисъл дисертантката реализира оригинална схема на изследователско проучване, в което са заложили немалко евристични постановки и възможни решения.

Посочени са четири научни публикации във вид на статии в научни издания с философски и хуманитарен характер, представляващи части от дисертационния труд, което е показател за системно и актуално присъствие с дисертационната тема в научния живот.

Към представената дисертационна разработка могат да се направят и някои препоръки и забележки:

1. В увода на дисертациата (стр.3), както и в увода на автореферата (стр.6.) се посочва, че цел на изследването е “възможността познавателния процес да бъде нормативно формиран”. Но още в първото изречение се твърди, че познавателния процес “се случва между публичното знание, нормативността и индивидуалната среща на агента със света”.(автореферат, стр. 6). Ако предварително е ясно, че познанието се случва при наличието на нормативност, дали има нужда от по-нататъшно изследване на проблема дали е възможна нормативност?

2. Прави впечатление че целта на изследването е насочено към познавателния процес и неговия резултат – познанието, а в същото време интересът се концентрира само върху елементите възприятие, памет и внимание, които гравитират по-скоро към сетивния аспект на познанието. Не е ли незаслужено пренебрегната абстрактнологическата страна на познанието, в която същностен дял заемат понятието, съждението и умозаключението като форми (елементи) на познанието?

3. Дисертантката посочва като изходно допускане в своето изследване протичането на познавателния процес “от света” “към” агента (по-традиционната терминология тук е “субекта”). Но още в постулирането му, тя го категоризира като “наивно”. Ако предварително е известно че то е наивно, какъв принос в преодоляването му има самото изследване? Ако пък предварително е известно че е наивно, защо се тръгва точно от такова начално положение? Не нанася ли теоретичен ущърб това начално допускане върху обективността на последващото изследване на спецификата на трите базови модела за представяне на външния свят – модела на “директния реализъм” (1.1), “на “индиректния реализъм”(1.2) и модела на “идеализма”(1.3)?

4. Макар авторката да изследва възможностите при трите посочени базови модели, в последна сметка нормативността в познанието се разкрива главно в полето на идеалистическия модел, защото само в неговата концепция могат да се подменят “онлайн” с “офлайн” познание (в реалисткия модел такъв преход е невъзможен). Най-малкото, този аспект не е експлициран с достатъчно яснота.

Вземането под внимание на горните бележки биха могли да внесат значителни промени в концептуалното разработване на темата и не бих изключил възможността да се достигне до други крайни резултати. Разбира се, изследователят има своето право на мисловно конституиране и в научния процес той трябва да застава с отговорност за заеманите позиции, критерий за които е единствено научната истина.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дисертационният труд на Дарина Йорданова Стоименова *Нормативността в познавателния процес* притежава достатъчно научни достойнства и отговаря на изискванията за придобиването на образователната и научна степен “доктор” в професионално направление 2.3 Философия /Теория на познанието/. Като член на научното жури аз ще гласувам **ЗА** присъждането на авторката на тази степен.

Подпис:

(проф. д-р Тодор П. Тодоров)

София, 16.март 2015г.